

И. 10126/1

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ

ІВАН ІРЛЯВСЬКИЙ

ГОЛОС
СРІБНОЇ ЗЕМЛІ

ЗБІРКА ВІРШІВ I

228035

П Р А Г А

1 9 3 8

КНИГОЗБІРНЯ П Р О Б О Є М Ч.З

2. 101261

Авторські права застережені.

Обгортка праці акад. графіка проф. Р. Лісовського.

SLOVANSKÁ KNIHOVNA

3186117283

Тираж 1000 примірників.

Друкарня Шмідбергер, Прага II., Бенатська 7.

ГОЛОС СРІБНОЇ ЗЕМЛІ

Та пам'ятай, що ще ударить грім,
що з тишою душа не помирилась...

Е. Маланюк

Пам'яті пок. Матери :

СПОМИН

Дорогому Батькові :

ВЕЛИКИЙ ЧИН

Рідному Братові :

НА РОЗДОРІЖЖІ.

*Поезіє бурливого життя!
Коли минали сліз роки й благання
в моїх настроях і душі бажаннях
воскресла ти, як мрія молода,
що зваблює до проблесків світання.*

*Так покохав я пориви палкі
в часі негоди, прагнучи пожерів,
хоч плакали дощами темні хмари
і хвилі йшли безрадісні й терпкі,
що віщували нам і муки й карі.*

*І ніс солодкий острах я нужди,
а дійсністю загорювались мрії;
я чув вітри, — сичали наче змії, —
і час, що в серці починав будить
поволі іскри на рясні надії.*

*А навкруги хиталися світи;
довкола розцвітали рідні ниви...
— Так! будуть бурі, зродяться ще зливи! —
я заспівав. — Нас розцвіт золотий
зустріне у майбутності щасливій.*

.....

*Поезіє, тобою я живу,
змагаючись на шляху вже сьогодні,
та щоб сповнив бажання всі народні,
ти міць мені дай, силу бойову,
той дар із всіх найкращий, дар Господній!*

П Р И С В Я Т А

Для тебе, о Країно Срібна,
галузко славної землі,
для вас, верхи Карпат безхлібні,
приношую слова ці прібні:
невинні і не злі.

Бо бачу, як приходять хмари,
встають холодні буруни,
щоб знов навіяти примари
і відновити давні кари
з вітрами до весни.

Та в бурі білій цій, суворій
я бачу, як кипить життя,
а юнакам у жилах порив,
як будяться шумливі гори,
Країно золота!

Виходять лицарі-титани
на зустріч бурям перепон;
їх не спинять зневіри рани,
бо мрія їх блискуча манить,
та мрія — рідний трон.

О, тіштеся, Карпат корони,
за всі недуги й зла свої,
бо час летить грізним розгоном,
накреслюючи нам закони
великої сім'ї.

Іти свобідно по бажанню серця
 веселим до завершень діл вперед,
 любити радість і суворість герців,
 та жить душею, як поет.

Не забувати на криваві проби,
 що поривають месників у яр,
 щоб воскресить пал Східньої Європи
 так, як колись і Крути і Базар.

І хочу не споганити сумління
 задля своєї чести й доброти,
 щоб увійти у рідне володіння

не проданим, а чистим, як аскет,
 коли заблисне день нам золотий,
 як втихне кулемет.

Пророками в днях непогод і злости
 З'являємося — лицарі нові
 в гарячым запалом Ідеї й помсти,
 що манять душі в вир життя живі.

Нам сили родяться святого Чину
 і ясний клич: змагатися, іти,
 бо жде цього Велика Україна —
 найкращий цвіт дозрілої мети.

Ідемо дужим походом обнови
 залізом скуті в соняшні ряди,
 запалюючи дух пригод, обнови
 і зрив палкий досягнень молодих.

У далечінь лягли шляхи побідні,
 полки нездоланих вже рвуться в бій,
 щоб в розголосі перемоги гідно
 засяв народ незломний в боротьбі.

Вперед, брати, у час страшний, бурхливий
 в загостреною спрагою розплат,
 бо тільки в полум'ях вогнів і зливах
 народиться нове життя Карпат.

МИ НЕ ПІДДАЛИСЬ, — ТІЛЬКИ ВІДСТУПИЛИ...

Як грім з ясного неба злинув грізно
на нас слів присуду страшний приказ:
збиратися, щоб не було запізно,
щоб злобою не посміявся час.

Збиратись, відступати з рідних вогнищ,
де тисяча літ радісно жили,
де прадіди змагались, де дороги
і заборола нашими були.

Ніхто збагнуть не може наші муки
за хвили, що ділили нас від дня,
який вітав господарів, злих круків! —
Нехай проклятим буде їх ім'я!

Та відступили... Тільки відступили, —
не піддалися, не вільно це зробить
нащадкам тих, які тут кров пролили,
що не лякались воєн, боротьби.

Ми вернемось — в душі слова таїлись
в найтяжчий час. Прощайте. Знову ждять,
бо вирости у вас герої смілі,
палкі герої, дужі й молоді.

В Ж Е Д О С И Т Ь !

Земляче рідний Срібної Землі,
прийшла пора бурхлива і жорстока,
то ж будь собою, все роби, як слід,
змагайся до прав своїх, до вільних кроків.

Вже досить був нікчемним ти рабом,
перед чужими гнувся, зносив насміх,
чужий до серця лиш приймав закон, —
тепер борись! — оце дзвенить наказ мій!

Борися проти ворогів сім'ї,
які б вони не були, все і всюди,
щоб щастя дітям виборов своїм,
коли собі не вступиш, не здобудеш.

І знай, що не самий ти, не один,
що не одному дорогі ці ниви,
ото ж не бійсь, з досягнень молодих
не змиють нам ніщо й найгірші зливи!

А будь свідомим всіх великих діл,
завзятим у борні, щоб наші браття
і всі народи вчули раз, що біль
уже минув зелене Закарпаття.

П Р О Б О Є В И К А М

До гір! як солодко дзвенить у тиші
для сильних пробоївців, що шляхом
присвяти рідній справі линуть вище,
хоч зла хуртовина в дорозі свище
і ніч — сліпучим полотном.

До гір! там наше серце гнівом п'яне
вже не бажає вгоди, а вогню,
коли народ сам гоїть тяжко рани,
коли відроджуються вже й селяни,
забувши давнину сумну.

Бо що ж нам принесло незнання, друзі,
чи не було б засяло щастя теж
батькам і нашим при своїому плузі,
якщо б надаром порив їх не мусів
пропасти в заграві пожеж!?

Тепер нехай спроможешся, юначе,
запевнити в великій мрії знов
своїх, хай більш покривджені не плачуть,
а жертвують у боротьбі гарячу
за рідну справу — кров.

ТІ, ЩО МОВЧАЛИ, — ИДУТЬ

Журлива осінь і журливий вітер,
сковзає день за обрій — в далечінь...
Надходить ніч... Готуються і світять
ті, що підуть у морок ночі, тінь...

Сини землі, що довгий час мовчали —
по прозвенінні мідяних копит
козацьких коней, — а тепер повстали
за неозорий край свій, за степи.

І легко в серці й на душі — відрода,
Однак і всіх бажання і думки:
Любов — своїм, а ворогам — відплата,
народу цвіт — в народній полки.

Один момент — прощання і накази,
один момент і — на блаженний шлях.
Надхнення чар і захват і екстаза,
тих, під якими стугонить земля.

Журлива осінь і журливий вітер...
Ми знаєм: усміхнеться й нам весна,
тож, рідні гори, як вам не радіти
і юністю не відживать щодня?!

Незмірної поваги глибочинь
і світло давнини, кров і відвагу
і до змагань майбутніх дику спрагу,
що витворила пориви стремлінь

сьогодні відчуваю в слові я
цім, що моя істота воедино
зціляється, живе ним: Україна —
грядучих днів і слава і життя.

В крові за Неї падали сини,
гострили кігті за зелені низи
займанці дикі, безпощадні, сизі

і кидалися як зва давнини,
та в захисті Її ставали діти
й стають в ім'я закону й заповітів.

НА РОЗДОРІЖЖІ

Прозорий день, барвіста голубінь,
далекій ліс — далекі чорні очі...
застиг в гальопі білогривий кінь...
...ось вершник стяг стремена і... зіскочив.

На роздоріжжі став. Геровм став.
Три таблиці блищать ось на розпутті:
віщує перша радісне життя,
багатство — друга, третя — бурі люті

Всміхнувся вершник, — схаменувся він, —
той лицар, що віками тільки нидів,
не знав мети, ні волі, ні стремлінь,
і ніколи й не мріяв, щоб провидів.

— Передо мною три дороги в даль,
три долі, що приманюють незнаним,
та де ж є дійсна радість, де печаль,
який з шляхів — шлях сильних і титанів?

Ось криється й тепер у цих словах:
багатство, радість — золота примана,
та на яві той тільки, що прорвав
ворожий наступ, не впаде в кайдани!

Століття! ворожнечою дзвенить
історія за вами, незабутні!
ми не бажали поривів ясних
в ярмо неволі, в мовчанку закуті.

Та хай на днях знеславлення — іржа!
вже геній наш караючим як грім став,
за зло, ганобу буде — бій! Душа
бажав сил для підбиття і пімсти! —

Прозорий день, барвиста голубиць...
на роздоріжжі вершників мільйони...
і чути зов: на шлях прямий! у бій!
До булави! До рідної корони!

Д У М К И

Після колиски в душу напливають,
пестять дитину в молодих літах,
а виросте — як повинь прибувають,
тоді з них ясна родиться мета.

І нині коримось тим заповітам,
що наливались певністю давно,
у них бо бачимо і сонце й літо
і юність, що минула за вікном.

Ми любимо думки й чарівні міти,
ми юну всю гарячість узяли
і нині у тумані, серед мли,

не хочем впасти пилом небуття,
лиш юним запалом ущерть дозріти
й вергтися в вир майбутнього життя.

Д О Р О Г А

В дитинстві вже родилася в уяві,
чаруючи від темного вікна
туди, де в млі сховавшись, ляка Вій
і плаче в гнеті правда не одна.

І я не бачив, як цвіла весна,
згодившись на жадібні бажання,
на рух палкий побідного змагання
під тріском передбурного вогня.

Та нині вже напружених мільйони
спивають далеч правильних доріг,
що ними йшли в минулім легіони

у авреолі слави і утіх
до маминого соняшного лона,
де цвів тризуб — всім дорога корона.

М А Н А С Т И Р

Передо мною монастир:
минулих світлостей скарбниця:
старі пергаміни, листи,
забуті таємниці...

Довкола в дзеркалі води
до мурів шлях, як тінь галузки,
і сонця промінь золотий
та водограю плюскіт.

Перелітала й тут весна:
над церквою блакить барвиста
і хор птахів, уставши з сна,
співає межи листям.

Величний, незбагнаний час
сліди свої отут полишить,
за тих щоб слава береглась,
що у борні, не в тиші.

Бо недалеко громи б'ють,
життя відповіда на запит:
ті, що мовчали, — мечь кують,
новітні креслять мапи.

Це дійсність, — не примари й сон,
хоч дійсність люта і жорстока,
що там десь, — скоро й тут — вогонь,
а сильних мужні кроки.

Передо мною монастир:
я чую спів, то знов прокльони,
то поклик, що зове в ряди
далеких легіонів.

І
знаю я, що в день один,
як вісті молоді прилинуть,
аж буде треба, то з святинь
поробимо твердині.

ЮНАЦЬКІ ДНІ

Юнацькі дні летять в розгоні,
де загоріла їм мета,
хоч у дорозі перепони,
а ще й дорога молода...

Розпалюються в дужім леті,
п'ючи принаду далечин;
поля розкішні — туалетом
в час весен і суворих зим.

Кохують палко в доокіллі,
куди летять, в яким живуть:
гарячим літом — бурі смілі,
а осінню — туманів муть.

Багато болів і напружень
зазнають: різних перемін,
та в боротьбі, як горді мужі,
не зрадять вільну просторинь.

Не зрадять, в леті не пристануть,
а пробіжать, як блискавки,
як гнів вогненних гураганів
крізь злом насичені роки.

Ф Р А Г М Е Н Т И

Пісні полеві: вицвілі, рясні,
відрадо днів розсміяно-бурхливих;
несу поему рідної землі
і бачу — будуть жнива.

Ой будуть душі і серця щасливі,
бо щастя наше в травах і квітках;
хай позолоттю ще ясніють ниви
і пилом присипають шлях.

А ми до гір! Бо віра на верхах, —
в долині сон, журба ще нас спіткає;
хай всі, що віродилися в житах —
завзяттям запалають.

Забути горе, — полюбити гнів
повинно нині сильне покоління,
щоб гордо йшло до свого управління
крізь дим і полум'я років.

Ще в невідомім наш побідний спів,
серпанком вкриті золоті заграви.
Та знаєте, що наш народ дозрів
до власної держави!

Пісні полеві: вицвілі, рясні,
відрадо днів розсміяно-бурхливих;
я бачу гнів Великої Сім'ї, —
криваві будуть жнива!!!

ШЕВЧЕНКО

У тих роках, що божевіллям
зістали в пам'яті людей, —
де шум степового дозвілля,
бурливий Дніпр, ясне Поділля, —
там жив Творець нових Ідей.

Син українського народу,
минулих світлостей Боян,
і Месник, що над все свободу
цінив, — з козацького був роду, —
у бою не лякався ран.

Пророк святої України,
великих замірів, Голгот;
Він воскресив дух на руїні,
засланцем мучився в чужині
за рідну землю, свій народ.

Це вождь палкого покоління,
що розуміє ціль життя,
що в бій іде, у полуміння
із чести, з власного сумління,
без повеління й каяття.

Його слова — це жар, багаття,
що опромінило весь світ,
це — сонце, запал і завзяття,
закони правди, а печаттю
над ними — віщий Заповіт.

С П О М И Н

В душі солодкі муки втоми
з минулості, з безжурних літ,
а в серці народився спомин
про гарні дні, нежданий гомін —
юнацтва міт.

Пригадую, як скарб я втратив
колись, як потім полюбив
слова, що полишила мати:
„Будь, сину, завсігди завзятим,
де б ти не жив!“

Пізніше процвіли квітки
й травою поросла могила,
а стали любими думки,
що віщували шлях тяжкий,
та серцю милий.

Зістала в пам'яті та осінь,
що виманила за поріг,
мов панна, під холодні роси,
щоб падав, пінімався босий
і дальше біг.

І тямлю, як минав я ниви,
де все корови доглядав;
здається, — був тоді щасливий,
бо ще не знав, як батько жив мій,
а чим зістав.

А потім виплили з туманів
передо мною, як у сні,
церков і вежі й срібні бані,
куди проходити зарані
прийшлося мені.

Так біг я ранком все до школи
голодний у зимі й недуж,
щоби добитися до долі.
Шумів журливо буйним полем
холодний Уж.

Ласкаво я глядів на хвилі,
а у душі думки снував:
О, Україно нещаслива,
Тебе в цей час — час бурь і зливи,
я покохав.

І дальше йшов я у тривозі,
куди блестів дороговказ. —
Журбу я тратив на морозі,
а між лавками в ясній позі
свій юний час.

Роїлись надо мною думи
в вечірніх хвилях і у сні:
чи вернешся на рідні груні —
питали, — а я їм: ой, юні,
не знаю, ні!

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ — 17. X. 1937.

Великий День. Наш день змагань блискучих,
що впишеться в історії рядки
і світлом збарвить поступ неминучий,
що прагне в гору, хоч гуляють тучі
і запливають злом роки.

Минув... Та хто надіявсь, що так гарно
в цей час сумний, осінній він мине,
хто думав, що наслідком його хмарні
думки розтануть, а в серцях пожегом
рішучий запал спалахне?

О, скільки сил, відваги він навів,
і як доцільно наново скріпив,
впевняючи нас у великій мрії,
що для мети розквітла і надії
серед невпинних бурь і злив.

Йому складаєм вірність у поклонах
і присягаєм: нам тепер робить,
що вимагає час, який боронить
увесь народ наш і його закони,
час не блань, а боротьби.

Тож будь ти, незабутній Дне, яскравий,
світилом, що не гасне, а веде
до рідних прав, могутности і слави,
що порива крізь золоті заграви,
де сходить щастя молоде.

Я ЧУЮ ВІДГОМІН РОЗМОВ

Я чую відгомін розмов.
Щось м'язи запалом набрякли:
хай закипить на світлий заклик
блаженна кров.

Не спроневірять запальні
юнацькїї звитяжні сили
і ноги, що пролинуть милі
для ясних днів.

І вірю в праведність бажань,
що виявили мільйони
в днях прав своїх, своїх законів,
в часі повстань.

Країно, бачу я в тобі
грізну сьогодні неминучість,
а славно різьблену будучність
по боротьбі.

П Р И В І Т

Тобі нова, Соборна Україно,
Твоїй землі, за котру в крові літ
сини найкращі падали в руїні, —
накреслюю привіт.

І віддаюся цим гарячим будням,
що нам віщують вільнеє життя, —
як час прийде, то у ясний полудень
здіймем побідний стяг.

Схилившись низько, хрест кладу на себе,
відчувши, як минуле знов встає,
як те, що говорили — плаче в небі, —
тут, розцвітає, в.

О, честь Тобі, полита кров'ю земле,
не переступлю рідну я межу,
а більше спраги, розгару приємлю
й Тебе остережу.

Не схаменуся на святому шляху
перед вихрами розпачу й тривоги,
а в слід піду за другими без жаху
до дальших перемог.

БЛАЖЕННІ ДНІ

Блаженні дні юнацькі, що зазнали
на досвітку багато перемін
і розгорілись поривом зухвалим
до ясних мет, до вищих п'єдесталів,
у вільну просторінь.

Блаженні дні, що чуть тривоги дзвін
діждалися, що будить далечини,
бо й українцям ще заграє він, —
як ще ніколи, — кличем поколінь
Великої Родини.

О, пишні дні, як усміхи дитини,
розкотисті, як переможний спів,
хто б вас спинив від поривів невпинних,
сплямив любов до рідної країни,
до моря й до степів?

Тож линьте, дні, під різкість бурь, летіть
на схід багрянний і кривавий захід
і будьте входом до нових століть,
ваш час тепер у боротьбі сталить
тих, що не знають жаху.

ПРИВІТ „МОЛОДОМУ ЖИТТЮ“

З приводу появи пласт. україн. журн. на Карпат. Україні.

Привіт тобі, мій приятелю юний,
у щирому надхненні я простяг,
щоб доторкнутись жданої фортуни,
щоб запишатись молодим життям.

Твоє послання: будь дороговказом
нам у важкій щоденній боротьбі,
різбись завзяттям душі мов алмазом, —
тоді тебе зумієм полюбити.

Ми знаєм: до мети шляхи тернисті,
лиш той, хто віру не згубив, дійде,
то ж будь ти все бадьорим, урочистим,
усе вперед, дитятко молоде.

Промов до серця щиро і відважно,
бездушним душі дай, а зір сліпим,
щоб наш народ у бою був звитяжним
за море, за чорнозем, за степи.

Тоді приманююче, рідне щастя
прозябне із утроби цих земель,
подасть обійми в невимовній ласці
та просторинь, де плив наш корабель.

Але не жди похвал, признання тонів,
ти ж з нас зродилось, з нами в люди йдеш
творить права майбутнього й закони,
щоб відродився наш народ, воскрес.

ВЕЛИКИЙ ЧИН

З приводу унезалежнення Карпатської України.

Все по зимі — весни цілющий подих, —
за бурями — блеск сонця золотий,
а по народній тузі — волю родить
Чин світлий, Чин надхнений і святий.

За ним чи з ним в невпинному розгоні
життя вперед скеровують роки:
від одиниць — до груп, до мільонів,
від зраних — до сильних і палких.

Ото ж — одні пануть, підлягши смерті,
а ті здіймуться, що були — раби —
і їм рішучість та сталеву твердість
у пориві зумів час різьбить.

Піднявсь і Срібної Землі так Геній,
піднявся воїн прагнень молодих,
як недалеко Чин воскрес вогненний
і грім верхи до волі став будить.

Це дух, що в пільмі, осторонь від сітла
карався, та бажання не змінив,
зівстався вірний рідним заповітам
у скелях гір, серед Країни див.

А час сприяв — блаженний і великий,
щоб передать майбутности у дар,
що схоронилось в заверюсі дикій
від наїзду орди нових татар.

Ото ж нехай запалює ця дійсність
недужих, а погірдливих — сліпить,
хай скаже те, що проспівують в пісні
відродженої лицарі доби:

— Народ забутий зголосивсь до Чину,
народ, що довго гнувсь під батогом,
а Чин йому полишив — Україну,
щоб більше не вважався він — рабом!

КАРПАТСЬКА СІЧ

Великий шлях, дорога превелика,
змагання героїчні до мети, —
все це дав час цей передбурний, дикий,
час боїв наших молодих.

Лягли сліди, як іскри, у минулім,
по тих слідах в майбутнє нам іти!
Готуймося на перепони, бурі,
всіх мужніх лицарів — в ряди!

Завдання наше: праця муравлина,
а клич: із рук не випускати меча!
хай дні бурхливі незбагнаних чинів
про нас признання б'ють печать;

нехай дзвенять про успіхи, про змоги, —
що наша міць гартується в серцях!
Ми не відступим, не зійдем з дороги,
бо наступ, пориви — борцям.

Ото ж летить слова у світ могутньо,
хай скаженіють вороги й падуть,
бо сталось те, чому для них не бути:
полки грізні звитяжно йдуть!

Ідем у лавах непоборних, смілих
і знаємо, — святою нам — борня!
На шляху ми — одно незломне тіло,
в майбутньому, Нова Сім'я.

ГОЛОС СРІБНОЇ ЗЕМЛІ

Ударили могутньо в рідні дзвони
і залила простори вільні гра:
до Вільної Землі клякніте лона,
бо вже прийшла пора.

Клякнувши, принесіть хвалу Творцеві,
що дітям гір в час крутий допоміг
дійти звитяжно до мети й сталеву
не збитися з доріг.

Від Татар до далекого Кавказу
сурміть про міць карпатського Борця,
нехай ця дійсність поривом-наказом
запалює серця.

Хай загремлять в душі грізним акордом,
як заклик, пісня і грімкий салют
на почини нових, нестримних й гордих:
Базару, Львова, Крут...

Ударили могутньо в рідні дзвони
і залила простори вільні гра:
Сьогодні — тут, — за день, за два — над Доном,
бо вже пора. Пора!

З М І С Т:

	Стор.
Поезіє бурливого життя	5
Присвята	6
Хочу	7
Пророками в днях непогод	8
Не піддались, — ми тільки відступили	9
Вже досить	10
Пробоевикам	11
Журлива осінь	12
Україна	13
На роздоріжжі	14
Думки	15
Дорога	16
Монастир	16
Юнацькі дні	18
Фраґменти	19
Шевченко	20
Спомин	21
Великий день	23
Я чую відгомін розмов	24
Привіт	25
Блаженні дні	26
Привіт „Молодому Життю“	27
Великий чин	28
Карпатська Січ	30
Голос Срібної Землі	31

v Praze

